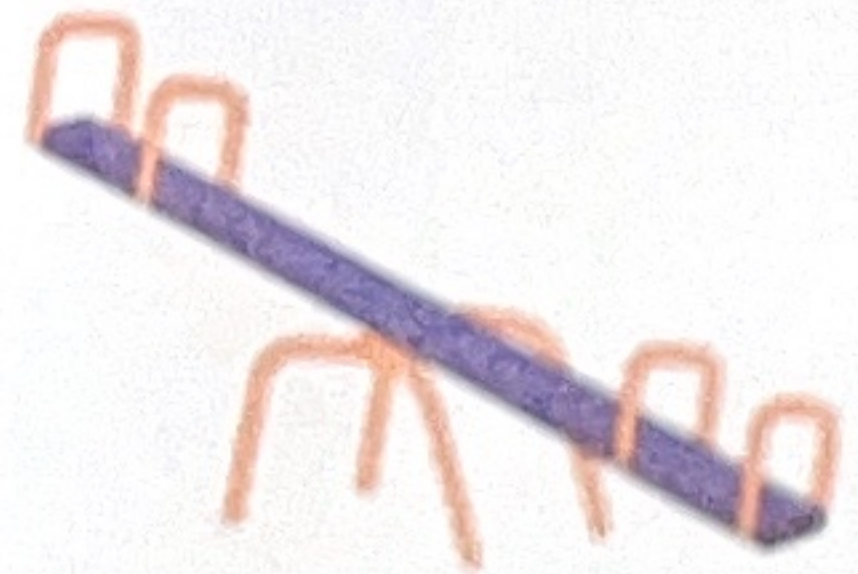

5 verdeel de kinderen op de wip.

Het gewicht moet aan beide kanten gelijk zijn.

Hassan 28 kg Linet 30 kg Tim 35 kg

Links zitten _____ en _____

Rechts zitten _____ en _____

Emma 35 kg Elza 28 kg Meike 27 kg

Links zitten _____ en _____

Rechts zitten _____ en _____

6 Maak gelijke sprongen en vul in.

64	74	84	94	104	

Reken-ramp

De Onderwijsinspectie maakt zich grote zorgen over de rekenvaardigheden van Nederlandse scholieren. Stonden ze in 1995 nog in de internationale top vijf, inmiddels bungelen ze in de onderste regionen. **Sezgin Cihangir** (1975), directeur van het Nederlands Mathematisch Instituut, weet hoe het beter kan. 'Stop met die talige, wollige sommen.'

door Nathalie Huigsloot

FOTO ANP

V

Veel middelbare scholieren rekenen slecht, bleek onlangs uit onderzoek van de Onderwijsinspectie. Ruim 72 procent van de vmbo basis- of kaderleerlingen zitten aan het einde van de tweede klas nog niet op het 1F-niveau, dat ze op de basisschool al hadden moeten bereiken. Ook bij havo- en vwo-leerlingen is de achteruitgang van de rekenvaardigheid zorgelijk. Hoe heeft dit kunnen gebeuren?

Sezgin Cihangir, directeur van het Nederlands Mathematisch Instituut: "Ja, dat vroegen wij ons ook af. Wij zijn het Nederlands Mathematisch Instituut – waarmee we de twaalfweekse cursus Foutloos Rekenen aanbieden – niet begonnen met het idee: daar is een gat in de markt, daar worden wij rijk van. Maar we hebben het opgericht uit verbazing over hoe we ons rekenonderwijs zo verpest hebben. We wilden in eerste instantie vooral naar basisscholen toe om te vertellen: het klopt niet wat jullie doen, jullie moeten anders aan de slag. Kinderen op de basisschool moeten weer degelijk oefenen bij de rekenles in plaats van een lesmethode gebruiken die begint met veel plaatjes, raadseltjes en context. Dat zogenoemde 'realistisch rekenen' is de oorzaak van de teruglopende rekenresultaten. Er kunnen nog zulke leuke plaatjes bij een opgave staan, maar als kinderen de basis niet snappen, dan werkt dat niet. Het wekt verwarring; kinderen weten niet meer wat ze aan het doen zijn. Het rekenonderwijs moet dus stoppen met die talige, wollige sommen. Vertel ze gewoon hoe ze moeten optellen, in plaats van dat ze bij een context-som moeten raden welke instructie eronder zit.

"Realistisch rekenen is in de jaren zeventig ontstaan. Er moest veel meer ruimte komen voor het individuele kind; het kind moest zelf ontdekken. Vrijheid-blijheid-onderwijs. Ik noem het ook wel wierook-onderwijs. Het is ontstaan in de hippietijd, toen alles aan het kind overgelaten moest worden, want je mocht de ontwikkeling van het kind niet verstoren, slechts begeleiden.

"Ik heb zelf psychologie gestudeerd; ik ben gepromoveerd in de sociale psychologie. Bij ontwikkelingspsychologie hoorde je allerlei theorieën dat het kind het leven zelf met vallen en opstaan moest ontdekken. Natuurlijk is het goed dat een klein kind zelf ontdekt dat je je hand snel moet terugtrekken als je iets heets aanraakt, maar dat is iets heel anders dan je kind zelf laten ontdekken hoe het een procent som moet oplossen."

FOTO EMMELY VAN MIERLO

Cv Sezgin Cihangir

2019-heden: directeur bij het Nederlands Mathematisch Instituut, een landelijk expertisecentrum op het gebied van onderwijs en onderwijsonderzoek
2007-2019: hoofd kwaliteitsonderzoek Nederlandse Ziekenhuizen, DHD
2002-2007: promotieonderzoek sociale psychologie, Universiteit Leiden
1996-2002: studie psychologie, Vrije Universiteit Amsterdam
1993-1996: voorbereiding voor universitaire studie, Nederlands, Engels, wiskunde en biologie
1975: geboren in Ankara, Turkije

'Het gaat al twintig jaar bergafwaarts met het reken- en leesniveau van de scholieren'

'Er kunnen nog zulke leuke plaatjes bij een opgave staan, maar als kinderen de basis niet snappen, dan werkt dat niet.'

Wat betekende dat realistisch rekenen precies voor het rekenonderwijs?

"Doordat er bij het realistisch rekenen veel plaatjes en context worden aangeboden bij de opgave, wordt het rekenen erg talig. Veel kinderen snappen er daardoor niets meer van. En de taalzwakke kinderen worden dubbel geraakt. Kinderen moeten zelf oplossingsstrategieën voor de som bedenken; dat leidt tot allerlei varianten aan oplossingen voor dezelfde opgave. Toen het rekenonderwijs nog bestond uit oefenen met duidelijke kale sommen, waren de rekenresultaten veel beter. Er wordt nu tijdens de les ook veel tijd besteed aan interactie. 'Een deelsom? Vertel, hoe zou jij het aanpakken, Hans?' Realistisch onderwijs is hoe het niet moet, maar alle rekenmethoden die op de Nederlandse basisscholen worden gebruikt, zijn erop gebaseerd.

"Bij onze cursus Foutloos Rekenen houden we de basis juist simpel: plus, min, keer en delen met gehele getallen, kommagetallen en breuken, dat is de absolute basis van rekenvaardigheid. Van daaruit gaan leerlingen aan de slag met rekenafspraken zoals voorrangeregels, het metrieke stelsel, de verhoudingstabel en procenten. Als we iedereen op de basisschool deze wiskundige wetmatigheden zouden aanleren, dan hadden we de huidige onderwijsramp op het gebied van rekenen niet gehad. Zo simpel is het echt! De docent Foutloos Rekenen onderwijst hier de stof, dus de leerling hoeft die niet zelf uit te zoeken.

FOTO ANP

Hierdoor raken de leerlingen niet in de war en weten ze wat ze moeten doen. Ze worden niet afgeleid door de context van de som, er zijn geen verschillende oplossingsstrategieën; er is maar één rekenrecept dat altijd werkt en dat gebaseerd is op wiskundige wetmatigheden. En heel belangrijk: de docenten hanteren een zorgvuldige volgorde. Je kunt kinderen geen procenten leren voordat ze goed kunnen vermenigvuldigen of delen, bijvoorbeeld. En als je keersommen niet goed beheerst, lukt delen ook niet. Bij realistisch rekenen bieden ze alles door elkaar aan."

Als de oplossing voor de rekenramp zo voor de hand ligt, waarom gaan we dan toch de andere kant op?

"In de afgelopen veertig jaar zijn er meerdere onderwijskundige dwalingen geweest, maar de grootste leugen is het verhaal dat we kinderen geen trucjes moeten leren, om zo het realistisch rekenen alom geaccepteerd te krijgen. Elke leerkracht in Nederland is daarin gezogen. Op elke pabo wordt alleen realistisch rekenen gedoceerd; dat hebben de lerarenopleidingen met elkaar afgesproken. Er is geen ruimte voor andere benaderingen, die nota bene wel gebaseerd zijn op wetenschappelijke evidentie. Het is de succesvolste framing van de afgelopen twintig jaar.

"Maar het zijn geen trucjes, het zijn rekenkundige wetmatigheden die je de kinderen aanleert. De aanhangers van realistisch rekenen hebben zodanig gebruikgemaakt van de kracht van dat frame, dat een fantastisch rekenrecept als de klassieke staartdeling – zoals u en ik die vroeger aangeleerd hebben gekregen – op scholen ineens vloeken in de kerk werd. Terwijl een rekenrecept als de staartdeling gebaseerd is op een universele wetmatigheid. Ze klopt altijd, onafhankelijk van tijd en plaats. Je kunt de omtrek en de oppervlakte van een cirkel ook niet uitrekenen zonder het getal pi. Welke cirkel je ook neemt: de omtrek is 3,14... keer de diameter. Dat is een wiskundige verhouding die in de natuur voorkomt en daar kunnen we niets aan veranderen. De naam van het vak wiskunde komt daar ook vandaan: 'kunde van het zeker weten'.

"Maar de aanhangers van het realistisch rekenen zeiden dat algoritmes maar trucjes zijn die kinderen niet zouden kunnen begrijpen. Leerlingen zouden niet zien wat ze aan het doen zijn. Terwijl het bekend is dat je dat kinderen wel degelijk kunt leren."

Bent u er blij mee dat ook de Onderwijsinspectie nu de noodklok luidt om het belabberde rekenniveau?

"Ja, dat onderzoeksresultaat zagen wij al twaalf jaar aankomen. Keer op keer hebben we gewaarschuwd. In de loop der jaren dacht ik soms zelfs: misschien vergis ik me wel, want waarom zijn wij de enigen die het zo zien? Gelukkig zijn er een aantal vooraanstaande mensen die al veel eerder dan wij hetzelfde verhaal hebben verteld. Zij zijn enorm blij dat wij hun werk voortzetten. Gelukkig staan wij er met het Nederlands Mathematisch Instituut niet alleen voor.

"Tegelijkertijd kwamen kinderen hier als rekengehandicapten binnen. En nog steeds. Dan moeten ze een simpele rekentoets maken van zestien vragen die in moeilijkheidsgraad toenemen, en dan komen kin-

‘Een onderzoek liet zien dat twintig procent van de verpleegkundigen niet kon rekenen. En dat heeft ernstige gevolgen.’

► deren uit groep zes niet verder dan vraag twee. Dat is triest. Ik heb in het begin eens gevraagd aan een ervaren collega die bij ons lesgeeft hoe dit in hemelsnaam mogelijk is. ‘Waarom ben jij zo verbaasd?’, zei hij, ‘wij zijn niet anders gewend dan dit.’

Maar kinderen leren op de basisschool toch gewoon optellen en aftrekken en zo?

“Dat zou je niet zeggen als je naar de onderzoeksresultaten kijkt. Driekwart van de vmbo’ers haalt voor rekenen het 1F-niveau niet; dat is niveau groep zes van de basisschool. Dat blijkt uit het inspectierapport van vorige maand. Ik hoop dat ze het op de basisschool geleerd hebben en dat ze het vergeten zijn, maar mijn vermoeden is dat ze dat helemaal niet hebben geleerd. Dertig procent van havo- en vwo’ers kan niet rekenen. Dat is echt van de zotte. Kijk, de slimste kinderen reddden zich meestal wel. Die kunnen het gebrekkige onderwijsniveau zelf compenseren. Maar zo’n twee derde van de basisschoolleerlingen kan zichzelf niet redden. Dat lees je in die inspectierapporten.”

Maar ligt dat dan puur aan de leer methode die ze gebruiken?

“De methode is niet de heilige graal. Ik zeg niet dat je het allemaal geregeld hebt als je de juiste methode invoert; dat zou wel een heel simplistische kijk op de zaak zijn. Motivatie, omgevingsfactoren en de hulp die een kind van de ouder krijgt zijn ook belangrijke factoren. Bij mijn eigen kinderen van vijf, acht en elf zie ik bijvoorbeeld dat ze heel erg een voorbeeld aan je nemen. We hebben in onze woonkamer een grote boekenkast, op onze nachtkastjes liggen boeken, onze kinderen struikelen thuis over de boeken. Dus een boek is voor hen de normaalste zaak van de wereld. Als ze zich vervelen, zeg ik: ‘Pak maar een boek.’ ‘Daar heb ik geen zin in,’ zeggen ze dan. ‘Oké, dan niet.’ ‘Mag ik dan op iPad?’ ‘Nee.’ En dan zie ik mijn zoon of mijn dochtertjes compleet verveeld rondlopen. Uiteindelijk

ploffen ze op een stoel en gaan ze lezen.

“We hebben thuis ook een speciale leesstoel. Die is normaal gesproken exclusief voor papa. Daar heb ik van gemaakt dat hij exclusief voor boekenlezers is. Als je een boek wil lezen, dan mag je daar zitten. Dus als ik aan kom lopen en zeg: ‘Hé, sta eens even op, dat is mijn stoel’, zeggen zij: ‘Kijk wat ik aan het doen ben, ik ben een boek aan het lezen.’ Haha. Zo maak je er iets moois van.”

Hoewel de reken capaciteiten achteruit hollen, zijn Nederlanders steeds hoger opgeleid. Hoe rijmt u dat?

“Die steeds hoger opgeleiden zijn het gevolg van de Lissabon-strategie, die de landen van de EU in 2000 met elkaar afspraken. Vijftig procent van de bevolking moest hoogopgeleid zijn; sindsdien zie je gewoon diploma-inflatie. Als je vrijetijdsmanagement aan het hbo studeert, val je onder hoogopgeleid. Je kan vandaag de dag in Nederland een hbo-diploma halen zonder ooit in de collegebanken te hebben gezeten. Die inflatie geldt ook voor het vmbo-diploma. Driekwart van de vmbo’ers haalt het fundamentele basisniveau voor taal en rekenen niet en wordt kapper, loodgieter, of metselaar. Ze halen allemaal aan het eind van de rit hun diploma, maar de meesten kunnen niet rekenen, lezen of een fatsoenlijke tekst schrijven. Dat is schrikbarend.

“Diploma’s zijn gedegradeerd, en die devaluatie is op de basisschool begonnen. Als je naar de grafieken kijkt, zie je dat het al twintig jaar bergafwaarts gaat met het reken- en leesniveau van de scholieren. Die percentages zijn schrikbarend. En die gaan alleen maar verder naar beneden. En de oplossing is dat ze de standaarden verlagen. Want dan is er op nationaal niveau niets aan de hand, toch?”

“Terwijl, wiskunde is de basis van alles. Als je het rekenen niet goed op orde hebt, dan krijg je moeite met biologie, met economie, met scheikunde, met natuurkunde; je krijgt zelfs moeite met geschiedenis en andere alfavakken. Want met wiskunde leer je logisch nadenken. Die rekenkundige wetmatigheden zorgen ervoor dat je systematisch kan leren denken. Maar het is heel makkelijk om je erbij neer te leggen als een kind zegt: ‘Ik vind dat rekenen gewoon niet zo relevant; wat heb ik eraan in de rest van mijn leven?’”

En anders pak ik wel een rekenmachine.

“Precies, de verleiding is heel groot om dan te zeggen: prima, doe jij het maar even met de rekenmachine. Vroeger, toen ik nog niet bij het Nederlands Mathematisch Instituut werkte, had ik één dag in de week een papadag. Ik was op dat moment manager van een afdeling, dus ik had het op die thuisdag heel erg druk. Mijn zoon was toen vijf en hij zei op een dag tegen me: ‘Papa, ik vind het altijd zo leuk als jij thuis bent.’ O fijn, dacht ik, wat leuk, gaaf. ‘Waarom dan?’ vroeg ik. ‘Omdat ik van jou de hele dag op de iPad mag en YouTube mag kijken.’ ‘Ho ho ho,’ zei ik, ‘dit blijft wel even tussen ons. Niet tegen mama vertellen.’ Sindsdien ben ik dat wel anders gaan doen. Ik begrijp dus heel goed dat mensen algauw denken: laat maar zitten, als kinderen moeilijk doen omdat ze geen zin hebben in wiskunde, of de stof niet goed beheersen.

‘Diploma’s zijn gedegradeerd, en die devaluatie is op de basisschool begonnen’

Maar leren moet een beetje pijn doen. Je moet door die barrière heen; het gaat niet vanzelf. En als je het erbij laat zitten, is het gevolg dat kinderen allerlei onbenutte potenties hebben. Veel kinderen komen daarvoor niet tot hun recht.”

De twaalfweekse cursus Foutloos Rekenen kost 1790 euro. Ik zag net in de leslokalen veel multiculturele kinderen; ik had verwacht vooral grachtengordelkinderen te zien.

“Dat is een heel goede observatie, want wij worden vaak geframed alsof hier vooral mensen uit de elite of van de Zuidas komen. Maar dat is dus een misvatting. We krijgen ook veel leerlingen uit achterstandswijken. Juist mensen uit lagere sociale klassen hechten veel belang aan goed onderwijs. Ik was ook een van hen, en ik ben ergens nog steeds een van hen. Ik deel met hen het gevoel: ik was een dubbeltje, ik ben met moeite een kwartje geworden, en ik wil niet dat mijn kinderen dezelfde moeilijkheden meemaken die ik zelf heb gehad. Daarom wil ik dat zij die basisvaardigheden goed meekrijgen. De ouders die dat gevoel hebben, zijn bereid om die 1790 euro te betalen. Ze zien het als het grootste cadeau voor hun kinderen, voor de rest van hun leven.”

Juist mensen met die achterstand hebben er bij wijze van spreken een maandsalaris voor over.

“Ja, want ze hebben weinig andere mogelijkheden. Ze zeggen: ‘De enige manier om die sociale mobiliteit voor mijn kinderen te bewerkstelligen, is door ze goed onderwijs te laten krijgen.’ Er zitten ook zeker welvarende ouders tussen, maar het overgrote deel is dat niet. Zij willen gewoon dat hun kinderen sneller een

kwartje worden, dat zij een sociale klasse hoger kunnen klimmen.”

Ziet u bij andere landen eenzelfde trend, of hebben ze daar een andere onderwijsfilosofie?

“In het Pisa-onderzoek scoorde Engeland jaren geleden ook heel slecht. Toen hebben ze meteen maatregelen genomen, en sindsdien zie je een herstel van hun rekenvaardigheden. Aziatische landen zoals Singapore, Japan en Korea scoorden altijd al goed. Daar wordt traditioneel gecijferd, zonder poespas, en daar wordt dan ook het beste gerekend. Intussen is in Nederland overal het realistisch rekenen ingevoerd. Daarom durf ik zo stellig te zeggen dat de wiskundige ramp waarmee we te maken hebben te wijten is aan die methode. Als die methode in alle boeken aanwezig is, en de resultaten zo belabberd zijn, dan is het gerechtvaardigd om dat te beweren. En dat heeft directe gevolgen voor de toekomstige opleiding en het maatschappelijk functioneren van onze kinderen.

“Ik werkte eerder voor de gezondheidszorg; wij verzamelden patiëntendata. Op basis van die data berekenden we sterftecijfers voor alle Nederlandse ziekenhuizen. Een van de onderzoeken liet zien dat twintig procent van de verpleegkundigen niet kon rekenen. En dat heeft ernstige gevolgen, want in het ziekenhuis heb je te maken met leven en dood. Of je 0,9 milligram morfine geeft of 0,09, dat is een factor tien verschil. En dat gebeurt echt, aan één stuk door. Toen zijn er in de zorg allerlei programma’s opgezet om elkaars rekenfouten te verbeteren, maar dat zou onnodig zijn als ze het rekenen op de basisschool had- ►

'Leren moet een beetje pijn doen. Je moet door die barrière heen; het gaat niet vanzelf.'

den geleerd. Dus het kost de maatschappij ook handenvol geld.

"Hetzelfde zie je in de bouw. Als je een verbouwing hebt, zie je dat mensen niet meer kunnen rekenen. Ik moest ons dak laten maken; vervolgens kwam er een enorme vrachtwagen, halfvol geladen, voorrijden. Een week later bleek dat ze een tekort aan materiaal hadden, want ze hadden het niet goed berekend. Nou, ze lieten weer een enorme vrachtwagen aanrukken, weer halfvol. En het was nog steeds niet goed; hun rekensom klopte nog steeds niet. Toen moesten ze voor de derde keer een vrachtwagen bestellen. En wie betaalt de rekening van al die vrachtwagens? Ik natuurlijk. En dat is alleen maar mijn dak. Stel dat je een hele verbouwing hebt, god mag weten hoeveel verspilling er dan is.

"We leven in een welvarend land, waarin havo-5-leerlingen een simpele rekensom niet kunnen oplossen. En dat is in Nederland veroorzaakt door realistisch rekenen, dat slechts een visie is zonder wetenschappelijke evidentie. Daardoor hebben we gehandicapt van ze gemaakt en moet een bijstandsmoeder haar vakantiegeld opzijzetten voor een cursus bij ons. Maar het is echt niet nodig dat de bijlesindustrie zo groeit; het is echt niet nodig dat zo veel mensen hulp moeten zoeken buiten de school. Het is een indicatie dat er iets grondig mis is."

Geef je door hulp buiten school in te schakelen het kind niet het gevoel dat er meer van hem of haar gehouden wordt als het goed scoort, in plaats van dat het kind goed is zoals het is?

"Je moet die prestatie niet koppelen aan een affec-

tieve beloning; dat doen wij ook niet. Wij – maar vooral ouders – zien kinderen hier enorm opbloeien. Ze komen als klein angstig vogeltje binnen, en binnen een paar weken begint het zelfvertrouwen te groeien. Ik denk dat het juist goed is om zelf bij te springen als je merkt dat je kind blijft steken door de huidige leer methode, terwijl het wel de potentie heeft om de basis goed te beheersen. Dat laatste merk je bijvoorbeeld wanneer je kind met een beetje oefenen snel vooruitgaat. Het is zonde om dat potentieel te laten liggen.

"In de verkiezingsprogramma's van vorig jaar stond bestaanszekerheid bij vrijwel elke partij op nummer één. In de afgelopen decennia groeide onze welvaart steeds verder; we hadden een verzorgingsstaat, de bestaanszekerheid was geen groot thema. Nu wordt het steeds moeilijker om rond te komen en een huis te kopen. We kunnen niet meer vertrouwen op de overheid als vader die het allemaal wel voor ons regelt. En misschien is dat ook een latente katalysator van de bijlesindustrie. Mensen denken: vroeger hadden we een overheid die voor ons zorgde, en dat wordt steeds minder, dus wij moeten zelf investeren in de toekomst van onze kinderen. Ik kan dat de ouders niet kwalijk nemen. Sterker nog, ik denk zelf ook: zorg ervoor dat die kinderen een goede toekomst hebben, want dan hebben ze bestaanszekerheid. Dat is ook precies wat de liberalen willen, toch? Minder overheidsbemoeienis, een participatiesamenleving, je eigen broek ophouden. Fantastisch, maar de keerzijde is dat je prestatiegericht wordt. Die neoliberale wind maakt dat mensen competitiever worden. Wij kunnen wel klagen over de bij-

lesindustrie en prestatiegerichte ouders, maar de overheid heeft het zelf gecreëerd."

U bent opgegroeid in een armoedige achterbuurt in Turkije. Waarom is het met u goed gekomen?

"Ik heb heel lang in de sloppenwijken van Ankara gewoond, en ik denk dat het bij mij goed gekomen is omdat mijn basis goed was. Dat is ook de hele filosofie van het Nederlands Mathematisch Instituut: als je de basis goed legt, dan komt het altijd goed met je. Ik kon goed rekenen en lezen doordat het basisonderwijs in Turkije goed was. Twee broers van mij zijn zelfs cum laude afgestudeerd in de wiskunde.

"Ik was achttien toen ik in mijn eentje naar Nederland ging. Ik dacht: daar kan ik snel rijk worden, een grote bak van een Mercedes kopen, de achterbak volladen met geld en na twee jaar lekker terugrijden naar mijn familie in Turkije. Dat was mijn Hollandse droom, haha. Dat waren de verhalen die je hoorde over Europa. En nu nog steeds, hè. Als je in Turkije zegt dat je uit Europa komt, dan lijkt het alsof je een koning bent. Mensen denken: daar kun je gewoon even wat geld scheppen van de goudberg. Je denkt echt dat er overal geld voor het oprapen ligt, dat je zomaar een baan hebt, zomaar een huis, en zomaar een vrouw. Maar dat was helemaal niet zo."

Dat viel een beetje tegen.

"Zeker, ja. Ik kwam hier als illegaal naartoe, ik had geen verblijfsvergunning. Eerst werkte ik in een restaurant, waar ik bordenwasser was. Daarna maakte ik de tafels schoon. Op een gegeven moment kwam daar een groep jongeren eten die vertelden dat ze aan de universiteit psychologie gingen studeren; dat vond ik echt fascinerend. Op dat moment was mijn keuze gemaakt. Twee jaar later zat ik zelf in de collegebanken."

Hoe heeft u Nederlands geleerd?

"Dat was keihard werken. Ik werkte zes dagen in de week; één dag was ik vrij. Ik werkte als bordenwasser twaalf à dertien uur per dag, voor 2,25 gulden per uur. Toen ik de tafels schoonmaakte, werkte ik van zes tot één in de nacht en kon ik overdag naar het Joke Smit College in Amsterdam. Dat was volwassenenonderwijs. Er waren in die tijd veel meer sociale voorzieningen van de overheid, dus als illegaal kon je gewoon naar die school om Nederlands te leren.

"De Hollandse droom bleek dan wel een illusie, maar doordat ik al die mensen zag die wel een goed leven hadden, dacht ik: waarom ik dan niet? Dat was ook precies de vraag die ik me in Turkije altijd stelde als ik na school in een rijke wijk rondliep: waarom zij wel en ik niet? Oké, heel snel rijk worden zat er dan niet in, dat is maar aan enkeling besteed, maar de meeste mensen kunnen die sociale ladder op klimmen door onderwijs. Daarom zeggen we: onderwijs heeft een verheffend effect. De grote gelijkmaker moest het zijn. Maar de afgelopen twintig jaar hebben we het onderwijs fundamenteel zo de verkeerde kant op gestuurd, dat het zijn verheffende effect verloren heeft. Schrijver Adriaan van Dis zei eens: boeken helpen je om de wereld beter te begrijpen. En dat is gewoon zo. Door veel te lezen begrijp je de wereld om je heen en jezelf beter. Dat er in Nederland 2,5 miljoen laaggelet-

'De afgelopen twintig jaar hebben we het onderwijs fundamenteel zo de verkeerde kant op gestuurd, dat het zijn verheffende effect verloren heeft.'

terden zijn, houdt in dat 2,5 miljoen mensen hun omgeving en zichzelf minder goed begrijpen. Als je een sappige *Telegraaf*-kop wil, dan zou je kunnen zeggen: laaggeletterdheid is een bedreiging voor onze democratie, van onze nationale veiligheid.

"Volgens de topman van ASML zijn Nederlanders lui geworden, 'dik, dom en blij'. Zo stellig zal ik het niet zeggen, maar je kunt niet te lang lui blijven."

Hoe bedoelt u dat?

"Er is een reële kans dat de verzorgingsstaat verder wordt afgebouwd. Dat wordt alleen maar ellendiger. Dus die 'luie Nederlanders' moeten op een gegeven moment zelf aan de bak voor hun geld. Maar tegen de tijd dat het zover is, hebben zij de basale elementaire vaardigheden niet om voor zichzelf te kunnen zorgen.

"Daarom willen wij met het geld dat bij ons binnenkomt het onderwijs zelf beter gaan maken. Samen met mensen van de Radboud Universiteit hebben we een methode ontwikkeld onder de naam *Wetenswaardig*. Ook in andere vakken dan rekenen wordt volgens het principe van 'ontdekkend leren' gewerkt, merken we, terwijl de basis nog niet is geautomatiseerd. Dat geldt bijvoorbeeld voor vakken als geschiedenis en aardrijkskunde. We maken nu zelf schoolboeken waarin we hetzelfde uitgangspunt hanteren als bij Foutloos Rekenen, met daarbij heel duidelijke instructies voor de leerkracht hoe ze het kunnen onderwijzen. Want goed onderwijs verloopt altijd volgens een aantal vaste principes, zoals directe instructie en zo vaak de basis oefenen totdat het geïnternaliseerd en geautomatiseerd is.

"We willen er alles aan doen om kinderen niet gehandicapt het voortgezet onderwijs in te sturen. Want dat is wat er nu gebeurt. Kinderen die niet de juiste bagage op de basisschool meekrijgen, staan met tien-nul achter." /